

ชื่อวิทยานิพนธ์	พฤติกรรมการแสวงหาบริการสุขภาพของผู้ป่วยที่ใช้บริการการแพทย์แผนไทยในจังหวัดปัตตานี
ผู้เขียน	นายอนนท์ รักดี
สาขาวิชา	ศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน
ปีการศึกษา	2545

บทคัดย่อ

การแพทย์แผนไทยที่เป็นพฤติกรรมของประชาชนส่วนหนึ่งอยู่เรื่อยมา บัดนี้ได้รับการส่งเสริมให้เป็นทางเลือกสำคัญในระบบบริการสุขภาพ วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า เพื่อบรรยายและอธิบายพฤติกรรมการแสวงหาบริการสุขภาพของผู้ป่วยที่ใช้บริการการแพทย์แผนไทยในจังหวัดปัตตานี ผู้ให้ข้อมูลคือผู้ป่วยที่ใช้บริการการแพทย์แผนไทยของโรงพยาบาลที่มีการจัดบริการผสมผสานแพทย์แผนไทย 7 แห่ง เลือกศึกษาโรงพยาบาลโคกโพธิ์ องค์กระเอกชนที่จัดบริการแพทย์แผนไทย 3 แห่ง เลือกศึกษาสมาคมแพทย์แผนไทย และเอกชนที่บริการแพทย์แผนไทย 30 คน เลือกศึกษาหมอเน จิตมณี เลือกผู้ป่วยแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด แห่งละ 10 ราย 3 แห่ง รวม 30 ราย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกตามโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ของไคลแมน ไอส์เซนเบอร์ก และกูด ร่วมกับการบันทึกเทป และติดตามเยี่ยมบ้านทุกราย สันทนาสอบถามจากผู้ให้บริการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยเข้าร่วมกิจกรรมของสถาบันทางการแพทย์แผนไทย และการบันทึกภาคสนาม เป็นเวลา 10 เดือน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปแบบอุปนัย ผลการศึกษาพบว่า

1. **ลักษณะผู้ป่วย** ส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่เป็นผู้ใหญ่ทำงานที่ฐานะดี มีประสบการณ์การใช้บริการการแพทย์แผนไทยหลายครั้ง แต่มาใช้บริการที่สถานบริการแห่งนี้เพียง 1-3 ครั้ง และ 1 ใน 3 เดินทางมาจากต่างเขตอำเภอที่ตั้งสถานบริการ

2. **ลักษณะโรค** ส่วนใหญ่เป็นโรคเกี่ยวกับระบบกล้ามเนื้อและกระดูก รักษาด้วยการนวดหรือนวดร่วมกับประคบ ปวดเมื่อยทั่วตัวรักษาครั้งเดียวหายทุกราย ปวดเรื้อรังเฉพาะจุดหลังรักษาอาการดีขึ้น รองลงมาคืออัมพาตครึ่งซีก รักษาด้วยยาไทยร่วมกับนวดและประคบอย่างต่อเนื่อง พบว่าผู้ป่วยสามารถฟื้นฟูสมรรถนะจนช่วยเหลือตัวเองได้อย่างรวดเร็วภายใน 2 สัปดาห์ ส่วนโรคอื่นๆ พบประปราย ผู้ที่ใช้เป็นประจำยืนยันว่าได้ผลดี คือการใช้ยาไทยรักษาการปวดประจำเดือนและการนวดแก้ปวดถ่วงมดลูก

3. คำอธิบายเกี่ยวกับความเจ็บป่วย ผู้ป่วยอธิบายสาเหตุ ตามทฤษฎีการแพทย์แผนไทย ตามหลักวิทยาศาสตร์ หรือเหตุการณ์ผิดปกติหรือการป่วยในอดีตที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเจ็บป่วย อธิบายลักษณะโรค ตามความผิดปกติหรือการปวด อาการผิดปกติที่เป็นบ่อยๆ หรือเป็นหนักขึ้น ตัดสินความรุนแรงตามความค้อยหรือขาดความสามารถในการช่วยตัวเองดำเนินชีวิตประจำวัน อธิบายการรักษา ว่าระบบการแพทย์แผนไทยเป็นสิ่งที่ดีกว่า ทำให้หายขาด ให้ความหมายกับการนวดไทยว่า ช่วยให้คลายเครียด และจัดระเบียบเส้นเอ็น ปัญหาในการรักษาคือ ขาดผู้ดูแลหรือผู้นำส่งผู้ป่วยอัมพาต

4. ปัจจัยที่มีผลในการเลือกบริการการแพทย์แผนไทย คือ

4.1 ด้านผู้รับบริการ ส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าถ้ามีอาการเช่นนี้ควรใช้บริการการแพทย์แผนไทย ทดลองมาใช้บริการตามคำแนะนำของผู้มีประสบการณ์ หรือหมดหวัง ไม่พอใจการตรวจรักษาจากแพทย์แผนปัจจุบัน

4.2 ด้านผู้ให้บริการ เป็นผู้มีความสามารถและประสบการณ์สูง มีชื่อเสียง และเป็นคนในสังคมเดียวกัน

4.3 ด้านระบบบริการ คือการนวด การใช้ยาไทย มีหลักการและเหตุผลในเชิงวิทยาศาสตร์ บรรยายภาพของสภาพแวดล้อม มีความเป็นกันเอง ผู้ป่วยรู้สึกอบอุ่น การที่แพทย์แนะนำให้รักษาแบบผสมผสาน และการเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ในสถานบริการของรัฐ

จากผลการวิจัยนี้ การพัฒนาระบบบริการการแพทย์แผนไทย ควรประชาสัมพันธ์ให้เป็นทางเลือกในการรักษาโรคเกี่ยวกับระบบกล้ามเนื้อและกระดูก อัมพาตครึ่งซีก หลักสูตรแพทย์แผนไทยทั่วไปควรเพิ่มวิชาความรู้เบื้องต้นในการตรวจรักษาโรคแบบแผนปัจจุบัน เพิ่มการสอนเทคนิคการนวด และการบริการที่ประทับใจ ในหลักสูตรการนวดไทย และผู้ให้บริการควรบันทึกข้อมูลผู้ป่วยเพื่อการรักษาต่อเนื่องและการวิจัยพัฒนาการแพทย์แผนไทยสืบต่อไป

Thesis Title	Health–Seeking Behavior of Patients Using Thai Traditional Medicine in Changwat Pattani
Author	Mr. Anon Rakdee
Major Programe	Community Development Education
Academic Year	2002

Abstract

Thai traditional medicine which has been part of people's way of life is now supported as a major alternative to the health service system. The research was carried out in order to define and explain health-seeking behavior of patients using Thai traditional medicine in Changwat Pattani. The data was obtained from patients using the Thai traditional medicine service of 7 hospitals; Kokpho Hospital was selected. For 3 non-government organizations; the chosen went to the Thai traditional medicine association, and for 30 private sections; Doctor Ney Chitmanee was the alternative medicine practitioner. The 30 patients were chosen from 3 sectors and purposely drawn from the fixed qualifications. With the quantitative method, the data was collected from the profound interview following the questionnaire structure of Klienman Eisenberg and Good together with tape recording, patients' home visits, conversations with service providers, participatory observation by participating in Thai traditional medicine institute's activities and 10-month fieldwork recording. The induction conclusion was utilized for data analysis. The findings were as follows:

1. Types of patients: most were well-to-do, working-age patients who had experienced Thai traditional medicine service many times but received the service from this place only 1-3 times, and 1/3 came from outlying districts.

2. Types of complaints: most were about muscular or skeletal system and had been cured by massage, or massage and compress. Body pains disappeared since the first treatment. Patients with specific chronic pains got better. Next were incomplete paralysis patients who with the continual treatments of Thai medicine, massage and compress recovered and could help

themselves within 2 weeks. Other diseases were rarely found. The patients who often received the service and confirmed its effectiveness were those using Thai medicine to cure difficult menstruation, and massage for uterualgia relief.

3. Explanations of illnesses: the patients explained causes of illnesses by following theories of Thai traditional medicine, scientific rules or unusual events or past illnesses which led to the sickness. Concerning types of diseases, the patients gave explanations regarding unusual symptoms or pain, and regular or more painful symptoms. The pain of the disease was manifested in the lack of ability in helping themselves in daily life. Regarding explanations of treatment, some considered that the Thai traditional medicine system was better as it could permanently get rid of the pain, and defined Thai massage as the way to relieve tension and keep sinews in order. The treatment problem was the lack of staff to take care of or transfer paralysis patients.

4. Influential factors in the selection of the Thai traditional medicine service

4.1 In respect of service receivers, most believe that in case of the symptoms, the Thai traditional medicine should be selected. Some were advised to try the service, while others had no confidence in or were disappointed with their practitioner of modern medicine treatment.

4.2 For the service providers, they were professional, well-known and from the same society.

4.3 The considered service system included massage, Thai medicine usage, scientific principle and reason, relaxed atmosphere of the treatment environment and informality, less complexity, removal of fear of operation, doctor's suggestion for mixed treatment, and the claim for expenses from the government service venues.

According to this research, the development of Thai traditional medicine should be publicized as an alternative form of treatment of muscular and skeletal complaints as well as incomplete paralysis. The Thai traditional medicine curriculum should include introductory notes on modern medicine treatment, while massage technique teaching and standard of service should be added to the Thai massage curriculum. The service providers ought also to record patients' data for the treatment continuity and for use in further research into the development of Thai traditional medicine.